

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM

SZÉCHENYI ISTVÁN

GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA

KÖZÖSSÉGI GAZDÁLKODÁSTAN PROGRAM

Az európai uniós fejlesztési támogatások szerepe a nyugat-dunántúli nonprofit szervezetek működésében

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Készítette:

Ajkay Adrián

Témavezető:

Dr. Andrásy Adél CSc egyetemi docens

SOPRON 2011

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok

Vezetője: Prof. Dr. Székely Csaba DSc

Program: Közösségi gazdálkodástan

Vezetője: Dr. Andrásy Adél CSc

Témavezető: Dr. Andrásy Adél CSc

.....
Témavezető támogató aláírása

I. Kitűzött célok, hipotézisek

A kutatás célja a fejlesztési támogatások felhasználásának vizsgálata a nonprofit szférában. A nonprofit szervezetek jelentősége Magyarországon is növekedett az elmúlt évtizedekben. Többek között ezért is fontos az ilyen típusú szervezetekhez érkező fejlesztési források szerkezetének és a felhasználás hatékonyságának elemzése. A szerző egyrészt kritikát fogalmaz meg a nonprofit szervezetek működésének vonatkozásában, másrészt pedig a fejlesztési támogatások rendszerével szemben is. A nonprofit szervezetekbe áramló 1000 milliárd forint nagyságrendű bevétel jelentős része fejlesztési támogatásokból tevődik össze. A támogatások és a szervezeti célok között egyértelmű kapcsolat létezik, legalábbis elméletileg. A gyakorlat – amelyre a kutatás hipotézisei épülnek - azonban mást mutat: a legtöbb esetben a meghirdetett támogatási célok, pályázatok orientálják a különböző profitorientált és nonprofit szervezeteket és nem a kitűzött működési céljaikhoz kapcsolódnak a támogatások.

Ez az anomália, amely sajnálatos módon minden támogatási rendszernek a sajátossága, különösen nagy jelentőséggel bír a nonprofit szektorban. Ebben a szférában ugyanis a bevételek döntő hányadát támogatások, ezen belül is jelentős részben fejlesztési támogatások adják. A nonprofit szektor kiemelt vizsgálatát indokolja az is, hogy a támogatási rendszerek – az ilyen szervezetek alacsonyabb erőforrás ellátottságára hivatkozva – általában magasabb támogatási intenzitást biztosítanak, mint a profit orientált cégek esetében, azaz sokkal jelentősebb a közpénz felhasználása. Az arányában jelentősebb támogatások általában különböző közösségi célok megvalósítása érdekében jutnak el a nonprofit szervezetekhez. Ezzel szemben nem léteznek hatékony módszerek a fejlesztési támogatások nonprofit szféra specifikus hatásvizsgálataihoz. Az Európai Unió támogatások vonatkozásában léteznek mechanikus és főleg output indikátorokra vonatkozó mérések, azonban az output- és eredményindikátorok mélyebb, komplex vizsgálata hiányzik.

A kutatási téma aktualitását az is alátámasztja, hogy a folyamatos változásban lévő pályázati, támogatási rendszer éppen struktúraváltás előtt áll. A szerző szerint a 2011-re – a jelenlegi gazdaságirányítói szándékok alapján – jelentősen átformálódó támogatási rendszerhez jelen kutatás javaslatait a döntéshozók is figyelembe veszik.

A kutatás eredményeinek gyakorlati hasznosíthatóságát az is elősegítheti, hogy a kutatás kezdetétől fogva több alkalommal is sikerült a részeredményeket egyeztetni a támogatási rendszer meghatározó szereplőivel, Közreműködő Szervezetekkel is: a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökséggel, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal, az Oktatási Minisztérium Támogatáskezelő Intézetével és a Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökséggel.

I.1. A kutatás célja

A kutatás célja, annak feltárása, hogy milyen összefüggés van a nonprofit szervezetek működése és a felhasznált támogatások között. Elsőként a pályázatok, támogatások rendszerének vizsgálatára kerül sor a nonprofit szféra szempontjából. Ahhoz, hogy a nonprofit szervezetek működése hatékonyabbá, finanszírozásuk átláthatóbbá váljon, fontos az általuk eddig felhasznált támogatások hatásainak elemzése a közösségi és szervezeti célok függvényében, majd ezek összevetése a támogatási rendszer működésével. A nonprofit szervezetek vizsgálata során feltárt – a pályázati, támogatási rendszerre vonatkozó - összefüggések eltérő mértékben, de érvényesek a profit orientált szervezetek és az önkormányzatok támogatás felhasználási folyamataira, így a megállapítások hasznosíthatók a teljes pályázati rendszer vonatkozásában.

A szerző az eddig megszokottól eltérő módon, egy új aspektusból közelítve próbál komplex képet adni a fejlesztési pályázatok, támogatások hasznosulásáról az ilyen szempontból talán legkritikusabb szféra, a nonprofit szféra vonatkozásában, földrajzilag a Nyugat-dunántúli Régióra, időbeli vetületben pedig az Első Nemzeti Fejlesztési Terv pályázati időszakára és támogatásaira szűkítve.

A szerző konkrét célja, hogy megvizsgálja az ország más régióihoz képest és az országos átlaghoz képest a Nyugat-dunántúli Régióban működő nonprofit szervezetek pályázati aktivitását, eredményességét, a támogatások felhasználásának hatásait. A tudományos munka nemcsak azért jelentős, mert eddig ehhez hasonló elemzés nem készült, hanem azért is, mert több forrásból származó adatállományt kellett összekapcsolni egymással, illetve a személyes interjúk számszerűsíthető eredményeivel.

A kutatás akkor éri el igazán a célját, ha a leírt tudományos, elméleti összefüggések alapján kidolgozott konkrét javaslatok beépülnek a formálódó új támogatási rendszer ismérvei közé.

I.2. Hipotézisek

- a nonprofit szervezetek tényleges jelentősége, gazdasági súlyának mérése a Nyugat-dunántúli Régióban hiányzik, így nincs hasznosítható információ a végbemenő folyamatokról sem. A hozzáférhető hivatalos adatok alapján szükséges elkészíteni ezt a hiánypótló elemzést, hiszen e bázis nélkül nem lehet felmérni a támogatások hasznosulását mikro szinten és regionálisan sem.
- a nonprofit szervezetek működésének, finanszírozásának egyre jelentősebb tényezője a fejlesztési támogatások igénybevétele. Ez a kutatási téma szempontjából önmagában véve is nagyon fontos hipotézis, hiszen ez az Európai Unió források dinamikus növekedésének alapvető következménye lenne. A meglévő adatsorok elemzése erre csak indirekt módon ad lehetőséget, így statisztikai elemzések alapján igazolható csak ez a felvetés.
- Bár a kutatás területi vonatkozásban – módszertani szempontok miatt - a Nyugat-dunántúli Régiót célozza, de a végső következtetések szempontjából mindenképpen országos jelentőségű, hiszen a támogatási rendszer csak formai megközelítésben és nomenklatúrájában rendelkezik regionális specifikációval. Azaz bár léteznek regionális operatív programok, ezek azonban teljes mértékben az országos támogatási rendszer régióként minimálisan módosított verziói. A további hipotézisek szempontjából a szerző alapvető feltevése az, hogy a Nyugat-dunántúli Régió nonprofit szervezeteinek bevételei között az országos átlaghoz közelítő arányban található pályázati források.
- A szerző korábbi gyakorlati tapasztalatai és az Oktatási Minisztérium Támogatáskezelő Intézetének megbízásából készített tudományos jellegű elemzései alapján a kutatás egyik alaphipotézise, hogy a pályázati támogatások döntő többségében nem jutnak el a célcsoportokhoz, azaz a nonprofit szervezetek közül a nagyobb működési bevétellel, tőkével, humán erőforrással, releváns tapasztalattal működők arányaiban nagyobb pályázati támogatásokat érnek el, mint a „jobban rászoruló” kisebbek. A szerző szekunder és primer kutatásai során konkrét választ

keres a fenti összefüggés igazolására, azaz hogy az I. Nemzeti Fejlesztési Terv pályázataiban sikeres nonprofit szervezetek adottságai mennyiben térnek el az átlagostól.

- Az előző hipotézishez kapcsolódóan azonban egy másik felvetés igazolására is lehetőség nyílt az elemzések során: több olyan nonprofit szervezet létezik, amelyeknél az Európai Unió források a bevételek között meghaladják az 50 %-ot, és ezek a szervezetek közül többen nem rendelkeznek jelentős működési tapasztalattal, hanem sokkal inkább pályázatírói, projektmenedzsment ismeretekkel és releváns humán erőforrással. Ez utóbbi meglátás tudományos igazolása azért lehet jelentős, mert ennek a „járadék vadászat” típusú anomáliának a bizonyított létezése – a kisebb aránya ellenére – jelentős károkat okozhat a támogatási rendszer megítélésében.
- Tekintve, hogy egyre jelentősebb volumenű vissza-nem-térítendő – elsősorban Európai Unió - támogatás igénybevételére nyílt lehetőség az elmúlt években, célszerű megvizsgálni, hogy a támogatások felhasználása mennyire befolyásolja a nonprofit szervezetek működését. Ehhez fontos látni azt is, hogy milyen a szervezetek bevételi és kiadási oldala, illetve humán erőforrás ellátottsága. A hipotézis bizonyítására a szerző vizsgálta a támogatott nonprofit szervezetek humán erőforrásának alakulását, konkrétan azt hogy a növekvő támogatási összegek miatt emelkedő árbevétel növekvő foglalkoztatottsággal jár-e rövid- és középtávon. A támogatások egyik legfontosabb deklarált célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, ezért került kiválasztásra ennek a hatásindikátornak az elemzése.

II. A kutatás tartalma, módszere és indoklása

A szerző a hipotézisek és a kutatás módszertani dilemmáinak bemutatását követően részletesen feltárja a nonprofit szektor aktuális folyamatait, helyzetét, jelentőségét, elsősorban a Nyugat-dunántúli Régió vonatkozásában. Fontosnak tartja megvilágítani – szakirodalmi kutatásokra alapozva – a szektor működésének törvényi vonatkozásait, a szervezetek nyilvántartásával, az adatforrásokkal és adatfeldolgozással kapcsolatos speciális kérdések háttérét.

A hazai nonprofit szektor fejlődése csak nemzetközi összehasonlításban értelmezhető objektíven, ezért erre is nagy hangsúlyt fektetett. Mivel a kutatás alapvetően a Nyugat-dunántúli Régióban működő nonprofit szervezetek támogatás felhasználásának hatásait vizsgálja, ezért bemutatásra kerülnek a szervezeti forma, földrajzi hatókör szerinti különbségek az országos átlaghoz viszonyítva.

A nonprofit szektor gazdasági súlya, a szervezetek aktivitása, a bevételek alakulása, a humán erőforrások rendelkezésre állása mind jelentős súlyt képviselnek a szakirodalmi szekunder kutatások során.

Tekintve, hogy a kutatás célja a fejlesztési támogatások felhasználásának vizsgálata a nonprofit szektor vonatkozásában a Nyugat-dunántúli Régióban, a vizsgálat tárgyául szolgáló pályázati rendszer elemzése sem nélkülözhető. A nonprofit szervezetek számára a kérdéses időszakban elérhető támogatások döntő része az Első Nemzeti Fejlesztési Terv forrásain alapultak, ezért – a hatásvizsgálatok inputjainak egyértelmű meghatározása érdekében – kizárólag az ilyen típusú támogatások kerülnek elemzésre, azaz a szerző nem vizsgálja például a hazai források vagy a határon átnyúló programok felhasználásának hatásait.

A Régió összes nonprofit szervezetétől begyűjtött statisztikai kérdőíveken és a mélyinterjúkon alapuló primer kutatás adatforrásainak, módszertanának, eredményeinek részletezése jelenti a disszertáció talán legfontosabb megállapításait, a hipotézisek tudományos igazolását. Ezekben a fejezetekben különböző adatforrások adatbázisai kerülnek összekapcsolásra és a kutatási eredmények nagy része statisztikai elemzések során kristályosodott ki.

A kutatás során bemutatásra kerül, hogy az Első Nemzeti Fejlesztési Terv különböző pályázati kiírásain elnyert támogatások milyen módon befolyásolják a szervezetek gazdálkodását, foglalkoztatási jellemzőit, működésüket.

A kutatás részeredményei a fejezetek végén kerülnek ismertetésre, míg a megállapításoknak, következtetéseknek és a javaslatoknak külön fejezetet szán a szerző.

II.1. A kutatás módszertana

A kutatási téma egzakt lehatárolása, így a megfelelő kutatási módszerek kiválasztása, finomhangolása is egy fejlődési folyamat végeredményeként írható le. Pár évvel ezelőtt még érdemesnek tűnt a nonprofit szféra mellett, az önkormányzatokhoz kerülő Európai Unió források felhasználásának komplex hatékonyságvizsgálata, mivel a támogatás figyelő Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) működése még messze volt az optimálistól. Az EMIR sajnálatos módon mind a mai napig nem tudja betölteni fontos szerepét a támogatások hatásvizsgálatában, azonban a rendszer elemzését és fejlesztését a Közreműködő Szervezetek és Irányító Hatóságok mellett több kutató is céljaul tűzte ki. Ebben a témában több olyan gyakorlati jelentőséggel bíró tanulmány született, amelyek megfelelő komplexitással kezelték a támogatási rendszereket, viszont sajnálatos módon a konkrét, egy-egy sajátos pályázati célcsoportra vonatkozó megállapításokkal adósok maradtak. A teljes – több alrendszerből és elszigetelten működő, önálló „kis rendszerből” álló – támogatási struktúra minden egyes részének elemzése nyilvánvalóan meghaladja a doktori kutatás időbeli, humán erőforrás és pénzügyi kereteit. Azonban egy jelentős célcsoport tudományos szintű, de gyakorlatban közvetlenül hasznosítható eredményekkel járó vizsgálata, amely multiplikátor módján az egész szisztéma fejlődésére pozitív hatással bír, témájaul szolgálhat a PhD programnak.

A konkrét kutatási témához tartozó módszertanon több alkalommal is szükségzerű volt változtatni elsősorban a statisztikai adatok korlátozott rendelkezésre állása miatt. A szerző a módszertan kialakítása során mindvégig maximális figyelmet fordított a szekunder kutatásból származó információk primer vizsgálati eredményekkel történő összevetésére. A kutatás során – tekintve a viszonylag nagyszámú célcsoportot, illetve a kérdőíves megkérdezések alacsony hatékonyságát – együttműködést alakított ki a Központi Statisztikai Hivatallal, annak érdekében, hogy a nonprofit szervezetek kötelező kérdőíves adatszolgáltatása alapján végezhesse a vizsgálatait, a beküldött kérdőívek adatsorainak elemzésén keresztül. A kérdőíves elemzés mellett személyes interjúkat is végzett a tudományos eredmények ellenpróbájaképpen.

Tekintve, hogy kutatását a Nyugat-dunántúli Régió területére összpontosította, több szakmai egyeztetést is kezdeményezett regionális Közreműködő Szervezetekkel a releváns pályázati tapasztalatok megismerése miatt.

Módszertani kérdésként – az előzetes adatbázis elemzéseket követően - a kutatás megkezdése előtt meghatározásra került a vizsgálat időintervalluma is. Mivel a különböző támogatott projektek megvalósítása a támogatási döntés és a támogatások átutalásához képest évekkel később történik, illetve a hatásvizsgálatok esetében a fenntartási időszak vizsgálata is fontos, csak 5-6 évvel korábbi programok elemezhetők. Az Első Nemzeti Fejlesztési Terv a 2004-2006 évek közötti időszakban elindított Európai Unió programok, pályázatok rendszere, amelynek output következményei már megjelentek az elérhető kérdőívekben, adatsorokban, illetve már a rövid-, középtávú hatások vizsgálata is eredményre vezethet. Ezen okok miatt a kutatás időintervalluma az I. Nemzeti Fejlesztési Terv megvalósítása során, a 2004-2006 évek közötti időszakban meghozott támogatási döntések által meghatározott időkeretek közé került pozícionálásra. Azonban előfordulhatnak olyan esetek, amikor a támogatási döntéshez képest a projekt realizálódása több évvel halasztódik egyedi döntések alapján. A szerző az ilyen, és ehhez hasonló módszertani anomáliákat, valamint semlegesítési módjukat az adott témaköröknél ismerteti.

A szerző a disszertáció felépítésénél azt az elvet követi, hogy az adott témaköröknél folyamatában ismerteti részletesen az elemzések módszereit, háttérét, illetve a releváns adatforrásokat, vagy éppen azok hiányát.

Hipotéziseinek tudományos bizonyításához, mint a kutatás során kitűzött részcélok eléréséhez objektív módon – a vélt legjobb elemzési módszer kiválasztásával – igyekszik eljutni. Ezek a módszerek döntően statisztikai jellegűek, de néhány esetben azonban elkerülhetetlen az empirikus megközelítésmód.

A szerző kutatási eredményeit három különböző területen működő, különböző adottságú nonprofit szervezet képviselője által adott mélyinterjúval is alátámasztotta.

III. Kutatási eredmények - új tudományos eredmények

A kutatás eredményeképpen megfogalmazható következtetések egy része viszonylag könnyen igazolható, annak köszönhetően, hogy a következő programozási ciklusban, az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) pályázati rendszerében több változtatás is már a korábbi pályázati szisztéma kritikáinak köszönhető. Azonban ez csak a megállapítások kis részére igaz, mivel az ÚMFT tervezése még az NFT I. lezárása előtt, 2006-ban is folyamatban volt. Így az alábbi, újdonsággal bíró kutatási eredmények még mindig aktuálisak, sőt vélhetően csak a következő programozási ciklus pályázati rendszerének kialakításakor vehetők figyelembe leghamarabb.

A szerző a kutatás eredményeit a hipotézisek rendszerében elemezte:

- Elkészült a nonprofit szervezetek gazdasági súlyának részletes, összehasonlító elemzése a Nyugat-dunántúli Régió vonatkozásában, mintegy megalapozó kutatásként a tervezett módszertan alkalmazhatóságának érdekében. A hozzáférhető hivatalos adatok alapján elkészült egy – más területfejlesztési témában is jól hasznosítható - hiánypótló elemzés, amely alapján lehetségessé vált a támogatások hasznosulásának mérése regionális szinten.
- A kutatás során igazolódott, hogy a nonprofit szervezetek működésének, finanszírozásának egyre jelentősebb tényezőjévé vált a fejlesztési támogatások igénybevétele. Mint ahogy ez már a módszertani kérdések között is felvetésre került, most is megjegyzendő, hogy a meglévő adatsorok elemzése a hipotézis vizsgálata szempontjából csak indirekt módon ad lehetőséget, így statisztikai elemzések alapján igazolható csak ez a felvetés. Az elemzések azonban arra is rámutattak, hogy a nonprofit szervezetek működésének finanszírozásában a fejlesztési támogatások rendkívül hektikusan jelentek meg, így likviditási nehézségeket is generálhattak. Ez utóbbi állítás a személyes interjúk eredményeképpen vált bizonyossággá.

- Módszertani jelentőségű annak a hipotézisnek az igazolása, amely szerint a Nyugat-dunántúli Régió nonprofit szervezeteinek bevételei között az országos átlaghoz közelítő arányban találhatunk pályázati forrásokat. Ezzel a megállapítással a regionális kutatás eredményei gyakorlatilag kiterjeszhetővé váltak az ország más régióira, sőt országos szintre is.
- A részletes elemzések alapján bebizonyosodott, hogy a nonprofit szervezetek közül a nagyobb működési bevétellel, tőkével, humán erőforrással, releváns tapasztalattal működők arányaiban nagyobb pályázati támogatásokat érnek el, mint az esetlegesen „jobbban rászoruló” kisebbek. A szekunder és primer kutatás során igazolást nyert, hogy az I. Nemzeti Fejlesztési Terv pályázatain sikeres nonprofit szervezetek adottságai eltérnek az átlagostól, főleg a tőkeerejük és tapasztalatuk tekintetében. Azt azonban nem lehetett bizonyítani – és nem is tartozik kifejezetten a kutatás tárgyköréhez – hogy valóban nagyobb hozzáadott értéket eredményeznének a támogatások, amennyiben kisebb nonprofit szervezetekhez kerülnének döntően, szemben a jelenlegi gyakorlattal. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv pályázati eredményei jelenleg ugyan még csak kis részben ismertek (a támogatási döntések alapján a 2007-2013-as programozási ciklusra eső források 50-60 %-a került lekötésre eddig), de az már látszik, hogy az arányok nem változtak szignifikáns mértékben.
- Az előző hipotézishez kapcsolódóan azonban egy másik felvetés igazolására is lehetőség nyílt az elemzések során: több olyan nonprofit szervezet létezik, amelyeknél az Európai Unió források a bevételek között meghaladják az 50 %-ot, és ezen szervezetek közül többen nem rendelkeznek jelentős működési tapasztalattal, hanem sokkal inkább pályázati, projektmenedzsment ismeretekkel és releváns humán erőforrással. Ez utóbbi feltételezés tudományos igazolása - mint az a személyes interjúk során bebizonyosodott – szinte egyáltalán nem lehetséges mikro szinten, mivel a jelentős érdekellentétek miatt erre vonatkozóan hasznosítható információk nyújtására a projektgazda nonprofit szervezetek egyáltalán nem hajlandóak. Ennek ellenére a szerző szerint a „járadék vadászat” típusú anomália jelen van a nonprofit szervezetek pályázati gyakorlatában (mint ahogy más típusú szervezeteknél is), de jellegéből fakadóan bizonyítása tudományosan nem lehetséges.

- A szerző részletesen vizsgálta, hogy a támogatások felhasználása mennyire befolyásolja a nonprofit szervezetek működését. Elemezte, hogy milyen a szervezetek bevételi és kiadási oldala, illetve humán erőforrás ellátottsága. A hipotézis bizonyítására vizsgálta a támogatott nonprofit szervezetek humán erőforrásának alakulását: beigazolódott – bár az optimális módszertan alkalmazásával is sok bizonytalansági tényező mellett - hogy a növekvő támogatási összegek miatt emelkedő árbevétel növekvő foglalkoztatottsággal jár rövidtávon mindenképpen, és – még több bizonytalansági tényező, magasabb hibahatárok figyelembevételével – középtávon is. A támogatások egyik legfontosabb deklarált célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, ezért lényeges a bizonyított növekedése ennek a hatásindikátornak. Tudományos szempontból felmerült, hogy érdemes lenne a későbbiek során összevetni a foglalkoztatás – támogatások hatására bekövetkező - növekedésének tényleges ütemét az optimálisan elméletileg elérhető ütemmel.

IV. Következtetések és javaslatok

Egy tudományos munka, egy kutatás akkor lehet eredményes, amennyiben közvetlenül vagy közvetetten gyakorlati jelentőséggel, hasznossággal bír.

A szerző fő témájának azért választotta a fejlesztési támogatások elemzését, mert bár szinte minden érintett szakember érezte, tudta, hogy számos probléma, hiányosság jellemzi többek között az első országos Európai Unió támogatásokra épülő pályázati rendszert, az NFT-t, de tudományos alapossággal eddig – tudomása szerint – még senki sem elemezte egy szektorra vonatkozóan, regionális vetületben. Számos átfogó elemzés, makroszintű modellezés készült már a téma vonatkozásában, - de nem a nyugat-dunántúli nonprofit szektorra - amelyek hasznosíthatóságát a rendkívül sok alapfeltételezésből következő magas statisztikai hibahatárok kérdőjelezik meg.

Kutatási módszerként a szerző azért választott sem nem makro sem nem mikro, hanem inkább – újdonság értékű - köztes mélységű elemzési technikát, mert szerinte ezzel kiküszöbölhető a nagyszámú kutatási feltétel becsléséből származó tág hibaintervallum, illetve a téma jellegéből adódóan vannak olyan vetületek, amelyek egyáltalán nem számszerűsíthetők hagyományos statisztikai módszerekkel.

Jelen munka – műfajából adódóan - azonban sokkal inkább tudományos jellegű, mintsem operatív kézikönyv, ezért a javaslatok is alapvetően stratégiai jellegűek, amelyek tovább részletezése és ütemezése szükséges a konkrét lépések megtételéhez. Az alábbiakban azok a stratégiai ajánlások kerülnek bemutatásra, amelyek jelenleg is aktuális problémát képeznek, azok viszont nem kerülnek említésre, amelyek kiküszöbölésre kerültek a folyamatban lévő Új Magyarország Fejlesztési Tervben.

- Összevetve a nonprofit szervezetek számát és gazdasági súlyát a Nyugat-dunántúli Régió más típusú szervezeteivel (önkormányzatok, vállalkozások), illetve az általuk megszerzett támogatások volumenével, megállapítható, hogy a nonprofit szervezetekhez aránytalanul kevesebb fejlesztési forrás jutott az első Nemzeti Fejlesztési Terv során.

A szerző javaslata tehát a következő időszak támogatási mechanizmusainak tervezéséhez, ennek az aránytalanságnak a megszüntetése a támogatási források megfelelő allokációjával.

- A kutatás során bebizonyosodott, hogy a nagyobb nonprofit szervezetek, amelyek jelentősebb humánerőforrással, tapasztalattal és tőkével bírnak, aránytalanul sikeresebbek a támogatások megszerzésében, mint a kisebbek vagy éppen indulók. Ennek több oka is lehetséges. Elsősorban azonban ez arra utal, hogy a támogatások felzárkóztató, kiegyenlítő hatása a kívánatosnál sokkal kisebb mértékben működik, hiszen az eleve nagyobb kapacitással, tőkével rendelkező nonprofit szervezetekhez jut el a támogatások nagyobb része, így a kisebbek nem tudnak fejlődni. Ez sok esetben arra a gyakorlati okra vezethető vissza, hogy a kisebb nonprofit szervezetek működésében sokkal nagyobb arányt képviselnek a pályázatírás, projekt előkészítés jelentős költségei, így azok sokkal kevésbé viselhetők el.

A nagyobb szervezetek esetében a jelentősebb kapcsolati tőke és tapasztalat is előnyt jelent.

Célszerű lenne a következő programozási periódusban tehát a pályázati feltételek átalakítása annak érdekében, hogy a minimális minőségi kritériumok meghatározása mellett, esélyhez jussanak a kisebb szervezetek is. Ez viszont nem mehet a projektek minőségének rovására, ezért a pályázati felhívások cizellálása lehet a megoldás, azaz legyenek kisebb pályázatok a kisebb szervezeteknek és itt ne indulhassanak a nagyobb szervezetek, illetve legyenek nagyobb támogatások, nagyobb önerő és magasabb követelmények mellett a nagyobb nonprofit szervezeteknek.

A szerző stratégiai javaslatának megfelelő operatív adaptációja azért is lényeges, mert a kutatás során felmerült a „gyanú”, hogy néhány nonprofit szervezetet kifejezetten a támogatások elnyerése érdekében, profitszerzés céljából hoztak létre. Ezek az esetek – amelyek egzakt bizonyítása nem lehetséges – súlyosan károsíthatják a támogatási rendszer renoméját az anyagi károkozás mellett.

- A nonprofit szervezetek által elnyert támogatások összegében jelentősek a területi különbségek elsősorban a főváros viszonylatában, de a Régiók között is. Tekintve, hogy a fejlesztési támogatások egyik lényeges célja a kiegyenlített területfejlesztés, a különbségek mérséklése, ezért fontos a pályázati rendszer átalakítása ennek megfelelően.
- A pályázati bürokrácia csökkentésére vonatkozó javaslat szinte minden szakmai fórumon felmerül. Jelentősége abban van, hogy mérséklődne a technikai segítségnyújtás költségének aránya az egész támogatási rendszeren belül és vélhetően csökkennének a pályázók projekt előkészítésre fordított költségei is. A pályázati bürokrácia csökkentése érdekében – és környezetvédelmi, nyilvánossági

szempontokból – nélkülözhetetlen a pályázati felhívás megjelenésétől, a pályázatok benyújtásán át, a projektek elszámolásáig, illetve a fenntartási időszak zárójelentéséig a folyamatok és az adatáramlás digitalizációja.

- Direkt módon össze kellene kapcsolni a különböző pályázati szervezeti szinteket, a feladatok határozott szétválasztása mellett. Az Irányító Hatóságok és a Közreműködő Szervezetek együttműködése fontos, azonban a feladatok szétválasztása egyenlőre nem történt meg teljes körűen az NFT I. során.
- A növekvő támogatási összegek felhasználása során alapvető elvárás a pozitív gazdasági hatások elérése. Ezt azonban pályázati típusonként és pályázói körönként más-más indikátorokkal lehetséges és célszerű mérni. A hatások mérése és az eredmények visszacsatolása talán az egyik legfontosabb folyamata a támogatási rendszernek. Az NFT I.-ben ennek a mutatórendszernek a kialakítása sok esetben nem volt következetes. A következő programozási periódusban célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni az input – output – eredmény – hatás indikátorok rendszerének optimális kialakítására, hiszen csak emellett lehetséges a támogatások felhasználását hatékonyabbá tenni.

V. A szerzőnek az értekezés témaköréhez kapcsolódó publikációi

Magyar nyelvű publikációk lektorált tudományos folyóiratokban és kötetekben

- Ajkay A.: Területi gazdasági folyamatok vizsgálata, értékelése, Vas megyei statisztikai tájékoztató kiadvány, Központi Statisztikai Hivatal, Szombathely, 45-52, 1998, ISSN 1418-7221
- Ajkay A.: Megyei gazdasági folyamatok vizsgálata, értékelése, Vas megyei időszaki statisztikai kiadvány, Központi Statisztikai Hivatal, Szombathely, 1998, 50-55, ISSN 1418-7221
- Ajkay A., Beretvás M., Dr. Szeli T., Brandisz K., Kaposi L.: Magyarország régiói, Nyugat-Dunántúl – A regionális gazdasági folyamatok vizsgálata, értékelése (elemzés), kötet, Központi Statisztikai Hivatal, Szombathely, 1998, 60-75, ISBN 963 215 234 4
- Ajkay A.: Városrehabilitáció és anti-szegregáció 2007-2013-ban, Studia Wesprimiensia, Veszprémi Hittudományi Főiskola, Veszprém, 2008, 239-245, ISSN 1585 – 5754

Magyar nyelvű publikációk egyéb kiadványokban

- Ajkay A.: Együttműködés a versenyben, szakmai interjú, Gazdasági melléklet, Vas Népe 2002/11/15, Szombathely, 2002
- Ajkay A.: Új lehetőségeket tartogat a CENTROPE projekt, szakmai interjú, Gazdasági melléklet, Vas népe 2004/10/12, Szombathely, 2004
- Ajkay A.: A megújuló szakképzésért, szakmai interjú, Gazdasági melléklet, Vas Népe 2004/03/22, Szombathely, 2004
- Ajkay A., Kovács L.: Győri Kistérség Idegenforgalmi Konceptiója, Győri Kistérség Többcélú Társulása, Győr, 2008
- Ajkay A., Antal A.: Hévízi Kistérség területfejlesztési koncepciója, Hévízi Kistérségi Társulás, Hévíz, 2008
- Ajkay A., Antal A.: Hévíz Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, internet kiadvány,

http://www.heviz.hu/index_heviz.php?lang=hu&page=palyazatoklist&id=187, Hévíz Város Önkormányzata, Hévíz, 2008

- Ajkay A., Antal A.: Celldömölk Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, internet kiadvány, <http://www.celldomolk.hu/aloldal.php?menu=128&mod=cikk&id=122>, Celldömölk Város Önkormányzata, Celldömölk, 2008
- Ajkay A., Kovács B.: Csorna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, internet kiadvány, http://www.csorna.hu/aktualis/letoltes/ivfs_2009.pdf, Csorna Város Önkormányzata, Csorna, 2008
- Ajkay A., Dankó A., Lakatos L.: Térségi infrastrukturális és infokommunikációs fejlesztések, intermodális közlekedés fejlesztés – tanulmány, Vasi Volán Zrt. és a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút Zrt. konzorciuma, Szombathely, 2009

Angol nyelvű publikáció és előadás

- Ajkay A.: Cluster Evolution in Hungary, tanulmánykötet, Kaposvár University, Kaposvár, 2009, 72, CD, ISBN 978-963-9821-08-8

Magyar nyelvű előadások

- Ajkay A.: Regionális gazdaságfejlesztés – konferencia, előadás, Vas Népe 2003/10/08, Vas Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége – nemzetközi konferencia, Szombathely, 2003
- Ajkay A.: CENTROPE nemzetközi régió – sajtótájékoztató, Gazdasági melléklet, Vas Népe 2003/07/25, Szombathely, 2003
- Ajkay A. (2009): A klaszterek fejlődési pályája Magyarországon, II. Nemzetközi Gazdasági Konferencia, konferenciakötet, 2009, 72, ISBN 978-963-9821-07-1
- Ajkay A.: A klaszter gyakorlati jelentősége - konferencia előadás – Tartalom- és tudásipari klaszter konferenciája, Szombathely, 2010